

mindkettőt külön véve is a legmagasabb fokon akarják elérni, lehetetlenség felé törekednék, mert a természet által kiszabott határ áthágásán túl, egyik a másikat zárja ki.

Hangsúlyozzuk pedig mindezt azért, mert sehol nem mondják többet azt, mint nálunk, hogy az erdők mily fontos szereppel bírnak a természet háztartásában, és még is ezen igazság ellen sehol többet nem vétkeztek, legalább az utóbbi pár évtized alatt, mint nálunk; pedig valóban, ha valahol szükség van az erdő érdekeit azért megóvni, mert ez a fával való adózáson kívül még kétségben nem vonható természeti tulajdonságai által is nevezetes hasznót ad, s ezzel a földmivelés többi ágainak termékeny forrását képezi: akkor erre nálunk kiválóan szükség van; szükség pedig azért, mert ha valahol a mezőgazdasági termelés érdeke az erdők okszerű és a puszta pénzügyi szemponttól teljesen ment kezelését megkívánja, akkor nálunk ez sokkal inkább áll mint bár hol!

Bedő Albert.

A francia és német tölgydonga üzletállása és jelen termelése a magyar birodalomban.

Jóllehet az ugynevezett francia donga üzletben beállott pangás és nyomott árak, továbbá a német kádárfákban a teljes üzletfennakadás még folyton tart, mégis némi biztossággal tehető fel, hogy a francia borkereskedők a múlt évi bortermés nyomása alatt kényszerítve lesznek áraiktól eltérni, s így a kivitel ismét erőre kap, s a fogyasztás megtöbbszöröződik.

Ma Franciaország számára Trieszt vaspálya udvarában $\frac{34}{36}$ " hosszú, 4—6 széles és $\frac{12}{14}$ " vastag méretű donga ezer darabonként 200—205 forinton felül el nem árusítható,

részben mert Franciaországból hiányzik a kereslet, részben mert maguk a termelők is ez ár mellett absolut nem bocsátkozhatnak üzletbe, miután legnagyobb részt még oly tölgyerdőkben dolgoztatnak, melyek a legnagyobb hausse idején vásároltattak, s így a termelő 205 frt ár mellett épen nem, vagy csak ritkán találja meg számítását.

Mult évi május és június hónapokban a francia dongák ára igen szépen kezdett emelkedni, úgy hogy kész árukra Triesztben már 240—245 forinttal kötettek szerződések, és még uj, csak 1875-ben szállítandó terményért is 210—220 forint adatott meg. Julius hóban uj csend állott be, a bevásárlások gyérültek, s az árak alább és alább olcsóbb folyamba estek, melyben mintegy négy hó óta és ma is vannak. És nem is várható, hogy a piac a szóban lévő tárgyat illetőleg hamar kedvezőbb fordulatot vegyen, és hogy a jelen árak tavasz előtt emelkedjenek.

A mint a francia fogyasztók az 1874⁴/₅-ki termelési időszakban Magyar-Horvátországokban és Szlavoniában egy majdnem hihetlen nagy dongatermelésről értesültek, és e hit a tultermelésben a legtöbb francia háznál még ma is fennáll, bevásárlásaikat a minimumra szállították, és részben e körülményből, részben nyomoruságos pénzügyi állapotainkból reményltek és kerestek hasznót merithetni azáltal, hogy kevésbé szilárd kezekből szerezhetik be nyomott árak s előlegezés mellett a jövőre szükséges árukat. De e nemű üzérkedésben a fogyasztóknak már eddig is igen kellett csalódniook s hihetőleg már a közelebbi tavaszi időszakban alkalmunk lesz átlátni, nagyobb árt fizetve, mennyire nem számoltak a viszonyokkal.

A határőrvidéki erdőüzlet felbontásában is sok fogyasztó azon reményének látta teljesülését, hogy ezáltal a határőrvidék részletes, pagonykénti eladás színhelye lesz, s így az idén

óriási mennyiségű à la 1872²/₃ 70 millió darab új donga készítették, mi ha megtörténik, semmi esetre sem vált volna az árucikk hasznára.

A fogyasztók e várakozása meghiúsult, s a legtöbb termelő kevés kivétellel termelését a legmérsékeltetbre szállította, a mi alapját részben a szokásos munkamegkezdés idején október kezdetén e cikkben beállott üzletnélküliségben leli.

Ehez jön még az is, hogy a trieszti cégek, kiknek kezében tulajdonképpen az egész dongaüzlet összpontosítva van, és kik tekintélyes, nagy készlet felett rendelkeznek, 1875-ki szállításra méltányos árak mellett maguk kötöttek szerződést, hogy éppen a francia kereskedőknek elvegyék az alkalmat, az árakra olcsó kötések által visszahatólag hatni.

A legegyszerűbb, de legjobb tanubizonyosságot, hogy az 1874⁴/₅-iki termelési időszakban (1874. október 1-ső — 1875. április 24-ig) nem lesz oly rendkívüli nagy a termelés, mint azt a múlt nyár folyamában mindenki feltételezte, azon tényben birjuk, hogy például július és augusztus hónapokban, midőn a dongamunkások Karinthiában és Horvátországban szerződésileg felvétetni szoktak, a kért és megadott munkadíj $\frac{36}{1}$ méretű hordódonga 1000 darabjéért átlag 16 frttal kötöttet, nem említve a szokásos élelmezést és szabad utazást, de ennek ellenében már október hóban, tehát az erdei munkák megkezdésekor a nem szerződött munkások részéről számos ajánlat tétetett 12—13 frttal, és csak igen kevés vétetett igénybe a termelők részéről.

De hogy az ez évi, illetőleg 1874—5-iki termelési időszaknak teljes, számokkal megvilágított képét nyujtsam, szükségesnek láttam Magyar-, Horvátország és Szlavonia számára a következő részletes táblázatot összeállítani :

I. Magyarország.

A cég neve	Székhelye	Készített ^{36/1} da- rabot	A feldolgoztatandó erdő	
			birtokjellege	n e v e
Neuwirth és társ . . .	Eszék	1,000.000	Közalapítványi	Lakócsa
Ugyanaz	"	600.000	magántulajdon	Sellye
Henry és L. d'Heu- reux	Bécs	400.000	"	Atád
Levanić Antal . . .	Slatina	400.000	községi	Vaiszló
Mauthner és Schwartz	Zágráb	400.000	magántulajdon	Atád és Szobb
Engel Adolf . . .	Pécs	300.000	"	Sz.-Lőrincz
Klein testvérek . . .	Bécs	.	"	
Pokupčić Gyula . . .	budapesti cég	2,000.000	"	Boros-Jenő
Ugyanaz	"	900.000	kincstári	Unghvár
Ugyanaz	"	250.000	magántulajdon	Fekete-Győrös
Ugyanaz	"	800.000	községi	Józsefháza
Ugyanaz	"	250.000	magántulajdon	ugyanott
Henry és L. d' Heu- reux	Bécs	500.000	püspöki	Béll
Aranyi M.	Budapest	2,500.000	községi	Munkács
Neuwirth L. és társ	Bécs	600.000	magántulajdon	Nagy-Mihály
Ugyanaz	"	500.000	községi	Csomonya
Ofenheimer és D'				Szöllős és Re-
Amics	Trieszt	500.000	magántulajdon	mete
Brandeis E.	Bécs	1,000.000	községi és ma-	Sárköz-Ujlak
Lapessomie	Cette (Fran- ciaország)	1,000.000	gántulajdon	Homoród, Kő- halom
Andresseu H. O. . . .	Oporto (Portu- gal)	300.000	magántulajdon	Szathmár
Több kisebb termelő	.	300.000	községi és ma- gántulajdon	az országban szétszórva
	Összesen	14,500.000		

II. Horvátország és Szlavonia.

Werhahn Vilmos és társ	Neuss	6,000.000	Katonai örvidék	Tikár és Topo- lovác
Schwartz és Mauth- ner	Zágráb	500.000	"	"
Levanić Antal . . .	Slatina	500.000	"	"
Gaspari H. és társ .	Sziszek	1,200.000	"	"
Ferluga és Revol- tella	Trieszt	2,000.000	"	"
Obersohn és fia . . .	Eszék	300.000	"	"
Burgstaller P. . . .	Fiume	500.000	"	"
	Átvitel	11,000.000		

A cég neve	Székhelye	Készített ^{36/1} da- rabot	A feldolgoztatandó erdő	
			birtokjellege	n e v e
	Áthozat			
Morović C.	Sziszek	400.000	Katonai örvidék	Tikár és Topo- vác
Mačkovic J.	Brood	300.000	"	"
Dimović Gy.	"	500.000	"	"
Kottur és Novák	Sziszek és		"	"
Morpurgó Parente	Trieszt	1,300.000	"	"
Ofenheimer Károly	"	400.000	"	"
Gutmann S. H.	N.-Kanizsa	500.000	"	"
Pfeifer József	Bécs	300.000	magántulajdon	Szlatina
Bresslauer és Deutsch	Eszék	1,200.000	"	Teresovác
Escher E.	Trieszt	3,500.000	"	Topolovác
Covacic E. és társ	Eszék	4,000.000	püspöki és ma- gántulajdon	Diakovár és Cernek
Sedlaković és fia	"	800.000	magántulajdon	Moslavina
Czurda Károly	"	700.000	"	Feričance
Blasić és Satoris	Sziszek	300.000	községi	Gorica
Pierre G.	Rečica	400.000	magántulajdon	Skenderovac
Jäger Lőrincz	Eszék	1,000.000	"	Miholjac
Eisner H.	Sziszek	300.000	"	Lekenik
Pollák és Rosenfeld	"	200.000	"	"
Trova és Witmár	"	400.000	"	Dubrovcsák
Több kisebb termelő		1,500.000	örvidéki és ma- gánerdő	Szétszörtan
	Összesen	29,500.000		

E két táblázat összeállításából látjuk, hogy a jelen termelési évben Magyar-, Horvátország és Szlavonia összesen 44 millió drb ^{36/1} méretű dongát állít ki, melyhez ha a Henry és D'Heureux bécsi cég által Galicziában készitendő 2 millió darabot hozzáadjuk, a Magyar-Osztrák monarchia jelen termésének teljes képe előttünk áll. E 46 millió darab dongához hozzávehetjük még a Boszniában és Szerbiában készitendő 4,200.000 drbot, úgy a jövő évben összesen 50,200.000 drb ^{36/1} méretű új készitmény jön a piacra.

A jelen dongakészletet Triesztben és más különböző állomásokon mintegy 20 millióra teszem, mely legnagyobb részét e télen s a tavaszi hónapokban jön rakodáshoz, s így a

jövő évi piac számára kerekszámban 70 millió darab áll rendelkezésre!

Ha tehát Franciaországban az 1875-iki bortermelésben a fagy kárt nem tesz, és a *phloxera vastatrix* kipusztítása is sikerülhet, úgy a dongaüzletben rendkívüli jó viszonyok előestéjén állunk; vagy más szavakkal: elfogjuk érni, hogy a $36\frac{1}{1}$ '' hosszú átlag 5'' széles tömegáru 1000 darabjáért az 1872. őszi árak fizettetnek, azaz 240—250 frt Triesztben hajófedélzetre rakva.

A dongakészítésnél mindenestre mérlegbe kell vetni az elemi eseteket, és mi nem vagyunk példa nélkül, hogy áradások következtében egy és ugyanazon termelési évben a tervezett mennyiségből 20—25⁰/₀ kimaradt. Az időviszonyok a múlt őszi folyamában is olyanok voltak, melyek az örvidéki termelőknek elég félelmet okoztak, úgy hogy a legtöbb közülök munkáját vagy egészen, vagy részben beszüntetni volt kénytelen, miután kevés kivétellel az erdőségek a Száva közelében, tehát oly helyen fekszenek, melyek az áradás veszélyének igen ki vannak téve.

Elemi akadályok esetében a tervezett mennyiség nevezetesen fog csökkenni, mi a jövő piaci árakra természetesen nem maradhat érezhető befolyás nélkül.

Az ugynevezett német dongafa (*Binderholz*), mely alatt mint kereskedelmi áru az $1\frac{1}{2}$ —150 akós fa értetik, mi árat és keresletét illeti, a szó legszorosabb értelmében tönkre van téve, úgy, hogy mondhatjuk, miszerint az árakban ily visszaesés, és e cikkben hasonló elárúsíthatlanság 1865. óta nem fordult elő.

Ha keressük ez esés okát, úgy azt legközelebb a tultermelésben, mely a kádárfákban 1870-ik évtől kezdődik, továbbá az utolsó két évi rossz bortermelésben találjuk.

A számos sörfözde is úgy az osztrák-magyar monarchiában mint Németországban, a fogyasztást a legszélsőbb szük-

ségesre szoritották. A legtöbb e sörfőzdék közül részvényeken alapult, s így az 1873. évi pénzügyi májusi catastrofa óta, melynek iszonyu következményei még ma is mindenki által érezhetők, részben megszorította, részben beszüntette működését.

E sörfőzdék voltak az 1 és 2 akós továbbá a 20 akónál több akótartalommal biró fák legszorgalmasabb vevői, melyekért az 1872-ik év végeig majdnem mesés árt fizettek. Számos példát hoztatnék fel, de elég, ha a többi közöl felemlítem, hogy 1872. év nyarán a Dreher Antal féle sörfözde Kőbányán és Schwechaton Bécs mellett a 40 és több akós raktárhordófák akójáért Szlavoniában 2 frt 40 kr fizetett mi Bécscesel vagy Schwechattal hasonlítva össze 2 frt 53 krral egyenlő. Hasonlókép Bécsben az 1 és 2 akós fák 1 frt 80 kr—1 frt 90 kr fizettek akónként, úgy hogy a kis és nagy fajokban a készlet teljesen kimerítetett és a termelők nem győztek eleget készíteni. Ez iszonyu árak nem olyanok voltak, melyek csak egyes árukért adattak meg, napiárak lettek ezek, melyek minden különbség nélkül és az egész 1872-ik év folyamában fizettettek.

Az 1873-iki áprilisi fagy adta az első lökést az árhanyatlásra. Azután a májusi általános pénz és tőzsdekrízis következett, mely e cikknek a halálos szurást adta, hogy az árban mindig lejjebb és lejjebb sülyedjen; míg végre mai helyzetébe jutott, midőn teljes üzlet pangás mellett a legkisebb mennyiség is csak veszteséggel árusítható el. Ma az egykor oly keregett és fizetett 1—2 akós továbbá 20 akósnál nagyobb fajok Bécsben 3 havi fizetési határidő engedmény mellett sem árusíthatók el 1 frt 25 krral. Sőt a mult évi novemberhó végével 156.000 akó 42—150 akós fa — elsőrendű szlavoniai áru — kínáltatott Bécsben 1 frt 25 krral anélkül, hogy vevő találkozott volna. További példa a jelen üzletállás megvilágítására azt hiszem már felesleges.

A sörfőzdék mint föntebb említve volt, legnagyobb részt

részvényekre alapítva, részvényeik elértéktelenedése által kényszerítve vannak nem csak minden új beszerzést kerülni és működésüket szűkebb körre szorítani; hanem sok közülök kényszerítve van azt egészen beszüntetni, s ez okozza, hogy rendelések az egykor oly keresett 1—2 akós fákra csak igen gyéren történnek, míg a nagyobb egész 120 akós fajokra mintegy $\frac{3}{4}$ év óta egészen kimaradtak.

Az 1873. évi cholera által is igen szenvedett a sör fogyasztás, s e bajok összegezése által még inkább érthető a német dongaüzletben időszerint tapasztalható rossz üzlet menet.

A borszesz gyárok, melyek a 9—12 akos fákat vették igénybe, már mintegy 3 év óta mint vevők alig érdemelnek említést, miután ez idő óta a borszesz kivitel mint tudva van nevezetesen csökkent.

Ezekhez képest tehát a termelők és kereskedők német dongafa készletökkel csekély kilátással várnak az üzlet javulásra és nevezetes veszteséget szenvednek.

Ha azonban a közelebbi szőlőtermés jó lesz s a sörfőzdék, ha mindjárt nem is a rendes mértékben, de a mostaninál erősebben dolgoznak, mégis lehet némi remény arra, hogy a német dongaüzlet emelkedni fog, miután a jelen elárusíthatlanság következtében a termelés az 1874 $\frac{4}{5}$ -iki termelési évben a legszűkebbre szorult, úgy hogy a közelebbi piacz tultermeléstől nem félhet.

A jelen készletet Budapest, Bécs, Regensburg és Münchenben legmagasabban 2 $\frac{3}{4}$ millió akóra tehetjük és a még ki nem szállított, Magyar-Horvátországokban és Szlavóniában raktározott, németfák akótartalmát legfeljebb 1 millióra lehet becsülni, míg az idej új készítmény alig fog 1 $\frac{1}{2}$ milliót tenni, tehát csak félig jó viszonyok mellett is a közelebbi időszakban az árakban, ha nem is mindjárt hausse-ra à là 1872; de mégis az e pillanatban iszonyuan tönkrement német dongafa üzletben is némi javulásra számíthatunk.

Pokupčić Gyula.